

Misjon i en forandret verden

AV KNUD JØRGENSEN

Seksten norske soldater mistet for en tid tilbake livet under et snøskred i Nord-Norge. Ulykken og det meningsløse ved den ga gjenlyd over hele Norge og utenfor landets grenser. Febrilsk begynte man å lete etter årsaker og syndebukker – for å få «mening» i det meningsløse.

Få dager før ble Sveriges og Nordens ledende parlamentariker og statsmann Olof Palme myrdet i Stockholm. Da jeg noen dager etter mordet opplevde å se alle blomstene på åstedet, følte jeg en snikende maktesløshet – det var som om djevelen selv stod i bakgrunnen, og hånlø. Også der leter man etter syndebukker for å få «makt» over maktesløsheten.

Meningsløshet og maktesløshet – er det det som kjennetegner vår forandrede verden? Vi har hørt og lest mange ord og taler om både de seksten i Vassdalen og mannen på Sveavägen, men for meg har alle ordene vært som et hult ekko av meningsløsheten og maktesløsheten. Jeg tenker uvilkårlig på Claudius' gamle aftensalme:

Vi stolte Adams slægter
kun såre lidet mægter
og meget ved vi ej;
vi efter skygger jager
og mangen kunst opdager,
og kommer længer fra vor vej.

På en måte står Vassdalen og Sveavägen, sammen med vulkanutbrudd i Columbia, romfergen Challengers forlis, terroraksjonene i Wien og Roma, og de utallige lignende tragediene og lidelsene som eksempler på en forandret verden. En verden som er i forfall fordi mennesker lever på andres bekostning, en verden hvor uretten blomstrer i Sør og Øst og Vest – like fra Sørafrikas «homelands» til Mellomamerikas gerilja og Afghanistans landsbyer. Og dertil: bare i år, ifølge avisene, vil over 300 000 kristne måtte lide martyrdøden.

Og midt i meningsløsheten og maktesløsheten lever kirken. Misjonen er ilden som får veden til å brenne. Men hvordan tolker vi tidens tegn?

Hva har vi å si til hendelsene i Vassdalen og på Sveavägen? Kommer vi bare med religiøst snakk om «at Gud har nok en mening» eller «Herren kan vende også dette til det gode», bør vi heller pakke misjonskufferten sammen. Denslags fatalisme ville ikke engang en muslim finne på.

Det var en som holdt andakt over ofrene i Vassdalen. Han nevnte to ting: «Gud troner i allmakt i himmelen. Gud troner i avmakt på jorden».

Er det slik at misjonen lever i dette uløselige spenningsfeltet mellom Guds allmakt og avmakt?

Vi kan fort bli enige om at en kjærlig Gud umulig kunne *ville* hverken Vassdalen eller Sveavägen. Var ikke Gud i Vassdalen eller på Sveavägen? Jo, men han var der som den korsfestede i all sin avmakt, sammen med den skapning som sukker og lider og som lever under forkrenkelighet, mens den med lengsel venter på sin forløsning (Rom. 8). Både Guds barn og misjonens sendebud stemmer i dette skapningens hjertesukk. Sammen med en forlatt verden i forfall må vi kjempe med meningsløsheten og maktesløsheten – inntil den korsfestede kommer igjen for å «tørke bort hver tåre fra deres øyne, og døden skal ikke være mer – heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som før var, er borte» (Johs. Åp. 21, 1-4). Inntil da, inntil Gud skaper en ny himmel og en ny jord, inntil hans bolig er hos oss, troner han i avmakt på jorden – korsets avmakt. Bare troen vet at Guds avmakt og totale nederlag på korset *samtidig* er Guds totale seier over synd og lidelse og meningsløshet. Bare troen klynger seg til, at midt i Jesu avmakt har Gud åpenbart sin allmakt – «Dine synder er deg forlatt». Bare troen håper, at Menneskesønnen, som skal komme på himmelens skyer for å dømme, er den samme lidende tjener som selv tok på seg dommen og meningsløsheten på et kors på Golgata. Det er dette misjonen er satt til å rope ut fra takene og hviske i mørket i en forandret verden: «Verdig er Lammet, som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk» (Johs. Åp. 5,12).

Og det er ut fra dette skapningens hjertesukk etter Ham, som skal komme igjen, at vi som kirke i misjon må orientere oss i en forandret verden. Uten denne dype solidaritet med verdens meningsløshet og maktesløshet og uten denne hjertelengsel etter Herrens gjenkomst, har vi ikke forstått hva Guds misjon handler om.

En kan nevne tre vesentlige trekk som direkte innvirker på misjon i dag og imorgen.

1. Det religiøse skiftet

Siden århundreskiftet har vi opplevd en rekke dramatiske endringer i misjonssituasjonen. David Barrett har i sitt storverk «World Christian Encyclopedia» (1982) vist, at mens 85 % av alle kristne bodde i Vesten ved århundreskiftet og bare 15 % på de såkalte misjonsmarker, utgjør Vestens kristne idag 36 %; 64 % av verdens kristne lever på «misjonsmarken». År 2000 vil $\frac{3}{4}$ av alle kristne være å finne der. Det «kristne Vesten» er en saga blott – også fordi det i Vesten er nesten 8 000 som forlater kirken pr. dag, mens det i Afrika vinnes 4 000 nye kristne pr. dag. Legger vi til de som fødes inn i kristne sammenhenger, betyr det en daglig vekst på 16 000 kristne i Afrika.

Tallmessig er det idag nesten tre ganger så mange kristne i verden som i år 1900 – $1\frac{1}{2}$ milliard sammenliknet med 560 millioner. Prosentvis derimot er vi litt færre enn i år 1900. Til gjengjeld er vi for alvor blitt en universell bevegelse på vei med evangeliet til alle folkeslag og stammer.

Men mens vi går tilbake, går Islam og Hinduisme fram. Og deres misjonsiver og vitalitet overgår kristentroens sendebud – i en slik grad, at begge religioner nå sprer seg over hele verden. Mens det i år 1900 var 200 millioner muslimer, har Islam idag ca. 750 millioner tilhengere (600 millioner hinduer).

Minst like viktig er et annet religiøst skifte: antallet av ikke-religiøse/ateister er siden århundreskiftet steget fra 0,2 % til 20,8 % (nesten 1 milliard – en fjerdedel av jordens befolkning). I samme periode er de, som vi i gamle dager kalte «hedninger» (kinesisk folkereligion/tradisjonell religion), skrumpet inn fra 31 % til under 7 %. Er «hedningenes» tid ved å ta slutt?

Mens den store utfordringen for 80 år siden var tradisjonell religion, er vår tids misjonsutfordring på den ene side de store religioner og på den annen side den voksende gruppe av ikke-religiøse – altså mennesker utenfor vår egen dør i Europa og USA – mennesker, som har tapt den levende forbindelse med Herren Jesus. Bare i Vest-Europa er det idag nesten 100 millioner uten tilhørighet til noen kirke – halvdelen er ikke-religiøse. I tillegg er det over 100 millioner ikke praktiserende kristne, og her er «praktiserende» definert meget forsiktig som slike som går i kirken minst en gang om året, så vi kan trygt fordoble tallet til 200 millioner.

Dette verdensomspennende religiøse skifte tvinger oss til å se kritisk på misjonens hvem, hva, hvor. La meg i denne sammenheng

peke på utfordringen til å re-evangelisere «kristenheten» – altså misjon i Europa. La meg peke på utfordringen fra den fjerdedelen av verdens befolkning, som har kinesisk som morsmål. Selv om det ikke blir anledning til Kina-misjon i tradisjonell forstand, har vi likevel del i forpliktelsen til å ta del i formidlingen av evangeliet til Kina.

2. Fra landsbyer til megabyer

For 35 år siden bodde en fjerdedel av verdens befolkning i byer. For 25 år siden var tallet steget til en tredjedel. År 2000 vil flertallet av menneskeheten være bybeboere. Et av de trekk som især er skremmende ved den raske urbaniseringen, er fremveksten av det man kaller «megabyer»: Mexico City har idag over 18 mill. innbyggere (år 2000: 31 mill.). Tokyo – Yokohama har over 17 mill. innbyggere, Sao Paulo 16. mill., New York – New Jersey 15,5 mill. Ifølge FNs demografer vil denne vekst fortsette: i år 2000 vil det i verden være 60 byer med over 5 mill. innbyggere, 25 byer med over 10 mill. og 5 byer med over 20 mill. mennesker.

De fleste av disse megabyene vil ligge i den tredje verden. Bybefolkningen der ble mer enn tredoblet mellom 1950 og 1975, fra 275 millioner til nesten en milliard: Kairo hadde i 1960 3,7 millioner innbyggere; idag har byen over 12 millioner. Shanghai har 13,4 mill. og vil i løpet av de neste 14 år vokse til 23 mill. Dette skiftet fra landsby til megaby er en del av misjonens forandrede verden. Bildet av misjonæren i bushen bør ikke lenger være typisk for misjonens hverdag. Fremtidens misjon må først og fremst være bymisjon – megaby-misjon.

Og misjon i en slik sammenheng er ikke det vi kan best. Addis Abeba blir gjerne kalt for «den glemte by» – de fleste skandinaviske misjonærer skynte seg ut i landdistriktene og kom bare til hovedstaden for å handle og slappe av – både fordi bymisjon er vanskelig og fordi de fleste misjonærer selv kom fra en landsbysammenheng.

Derfor arbeider en rekke misjonsforskere og misjonsledere idag med å utvikle misjonsmodeller for storbyen. Her legges det vekt på *team-strategi*: det er ikke nok å sende f.eks. et misjonærpar – . En må etablere et større kristent fellesskap for ikke å bli borte i mengden. Især i Malaysia arbeider man idag med denne team-modellen, team satt sammen av mennesker med forskjellig bakgrunn, utdanning og erfaringer.

Det andre som særpreger bymisjonen, er at man satser på en *husmenighetsstrategi* – enten en såkalt lineær strategi, hvor en menighet som vokser deles i to, og hvor man kun har deltidspastorer, eller på en nettverksmodell hvor de forskjellige menigheter er knyttet til hverandre og til sist slås sammen i en større menighet med egen prest.

Fremtidens misjon må i utpreget grad bli bymisjon – hvis vi har tenkt å gå dit hvor menneskene befinner seg. Det gjorde apostlene i Oldkirken: Paulus var bymisjonær. I hans strategiske misjonsmetode ligger nok en del av årsaken til Oldkirkens eksplosive vekst.

3. Fra industrisamfunn til informasjonssamfunn

Det tredje store skifte vi opplever er overgangen fra industrisamfunn til informasjonssamfunn – det noen har kalt den tredje revolusjon (Anthony Smith) og den tredje bølge (Alvin Toffler). Fra skrivekunst og boktrykkerkunst er vi på vei inn i et samfunn, som er et barn av ekteskapet mellom tele- og datateknikk. Og byggeklossene er kabel, satellitt og data. Det nye samfunnet tilbyr oss både nye medier og bruksmåter og kombinasjoner av gamle medier. Ut av disse kombinasjoner vokser en utvikling bort fra massemedier i retning av mini-medier, som snart blir til personlige medier i hjem og husholdning. Denne datarisering av samfunn og hjem vil føre med seg et nytt livsmønster, hvor arbeide og tjenester flytter inn i hjemmet (the electronic cottage). Tekstbehandling vil skje på kjøkkenbordet og via telenettet vil man få instruksjoner og levere sine tjenester.

Informasjonssamfunnet vil altså være et annerledes samfunn. Industrialiseringen førte til byens og fagforeningens vekst, til alminnelig skolegang og demokrati – i noen deler av verden. Hvilke endringer vil informasjonssamfunnet resultere i? Allerede idag arbeider storparten av arbeidsstyrken med å skape, behandle og distribuere informasjon. Innen arbeidslivet vil kontrollrommet bli den normale arbeidsplassen, mens programmerte roboter opererer på gulvet. Stillingene vil minke i antall, og pensjonsalderen vil innen år 2000 gå ned til 50 år – samtidig med at arbeidsløsheten vil vokse. Det er altså bruk for en radikal nytenkning omkring arbeid og fritid.

Masseøkonomien vil bryte sammen med industrisamfunnet, med mindre det skjer en smertelig omstilling for å tilpasse systemet til informasjonsteknologiens vilkår. De fleste venter en global øko-

nomisk krise, også mellom sør og nord, vest og øst – en krise som kan legge en bombe under vårt tradisjonelle økonomiske mønster for misjon – kirke. En første konsekvens vil være at alle våre dyre institusjoner i de unge kirker bukker under. Generelt kommer vi til å oppleve et innadvent samfunn, hvor andre nettverk enn rikskulturen og store sentrale organisasjoner vil dominere. Like viktig blir endringer i virkelighetsoppfatning gjennom voksende mediekonsum – både hjemme og rundt om i verden. Allerede idag aner vi konturene av en mental forurensning via medier og opplever at mennesker bruker mediernes virkelighet som målestokk på den virkelige virkelighet. Resultatet er en voksende passivisering og narkotika pr. stikkontakt!

På grunn av informasjonsteknologiens uante muligheter vil informasjonssamfunnet hurtig bli et *globalt* fenomen og dermed en utfordring til misjon i alle deler av verden. Også som misjon må vi derfor følge de mennesker vi vil tjene, inn i informasjonssamfunnet – i Japan, på Madagaskar og i Norge. Som kirke gikk vi baklengs inn i industrisamfunnet. Den samme katastrofale feil må vi ikke gjenta. Derfor behøver vi *orientering* helt ned til menighetene. Misjonsledere må orientere seg. Vi må velge – velge et menneskesentert syn på kommunikasjon, et syn som understreker at kommunikasjon er for menneskene og ikke menneskene for kommunikasjonen.

Men hovedutfordringen til oss som kirke og misjon er hvordan vi på en *troverdig* og *begripelig* måte skal kunne nå ut med vårt budskap til mennesker i en ny situasjon og et annerledes samfunn. Begripelighet har å gjøre med å ta hensyn til de kvalitative endringer i menneskers opplevelse av seg selv og virkeligheten. Troverdigheten er en utfordring til å være ekte og til å bli ett med vårt budskap.

I stikkordsform kan en kaste frem noen av de brikker som misjonen har bruk for i en forandret verden. Enhver får samle dem opp som best han kan og spille videre:

a) *Fleksible metoder*: Vi trenger til mere fleksible metoder basert på grundig utredning og eksperimentering. Det brukes alt for få ressurser i misjonssammenheng på utredningsarbeid og research:

- kirkevekststudier
- feltstudier av bestemte kulturer
- misjonsteologiske studier innenfor unge kirker

Enhver sekulær bedrift med repekt for seg selv og sitt marked investerer i forskning. Hvorfor skulle så ikke misjonen gjøre det samme?

Fleksible metoder betyr videre bredere samarbeidsmodeller. Det betyr mere vekt på det man kaller «non-institutional mission» – mennesker som reiser ut uten å være tradisjonelle misjonærer.

I tillegg må vi sette inn flere folk i pionerarbeide. Idag arbeider kun 5 % av den globale misjonærstab med å krysse grenser til unådde folkegrupper, til tross for at 85 % eller 2,4 milliarder av den ikke-kristne verden bare kan nås, hvis det finnes mennesker som bringer evangeliet fra en kultur til en annen. Og så har vi akutt behov for å oppprioritere lederopplæring på alle nivåer.

b) *Troverdighet og livsstil*: Det er vanskelig å være Jesu vitne i en kultur, hvor jeg er dødelig smittet av hus- og havesyken – vanskelig fordi det er «vanskelig for en rik å komme inn i Guds rike». Jesu sendebud skal komme gående i fattigdommens embedsdrakt sier Bonhoeffer et sted i boka «Etterfølgelse». «Derverd gjør de det budskap de forkynner troverdig». La meg våge den påstand, at vi kristne i Vesten er inne i en dyp troverdighetskrise – både overfor våre egne landsmenn og i misjonssammenheng – fordi vi er smittet av velstandssamfunnets farsott. Identifikasjon er en viktig del av det evangelium vi er sendt med, og identifikasjon krever en annen livsstil – en livsstil hvor man tar seg i vare for rikdommens snare.

Begjæret er vår største synd. Det utmarger oss innenfra, så vi blir som tomme tause statuer. Resultatet er at vi har mistet evangeliets forvandlende kraft.

c) *Ordet vender tilbake*: Derfor trenger vi til at «Ordet vender tilbake» – at noe av «misjonsmarkens» åndelige vitalitet kanaliseres inn i våre hjemlige sammenhenger. Vi har bruk for at f.eks. den Østafrikanske vekkelsen lærer oss å leve i lyset. Vi har bruk for at bære japanske brødre og søstre hvisker oss i øre og hjerte, hva det betyr å leve under korset. Vi trenger å hente hjem nye salmer fra Afrika og Asia. Vi trenger å lære av de unge kirkers teologiske innsikt i nye sider av evangeliet. Våre brødre og søstre må gi oss tilbake gleden over Jesus og hans oppstandelse.

De fleste av morgendagens misjonærer kommer trolig fra de unge kirker. Allerede idag kommer 10 % av verdens 50 000 misjonærer fra de unge kirker. Er vi villige til å oppmuntre til denne misjon – å

ta på alvor at Guds misjon er global, og at han vil bruke alle i sin misjon?

Misjon i en forandret verden:

- er i grunnen å gi videre det jeg selv har fått, å fortelle andre at jeg har møtt den levende Jesus.
- er i sin grunn å være Guds vandrende, bevegelige, fantasirike, tilbedende, lovsyngende folk – hvor vi enn er, inntil Han kommer.

Og Han som sitter på tronen sier:

«Ja, jeg kommer snart!» Amen,
Kom Herre Jesus! (Johs. Åp. 22,20)